

אהל מועד

חידושי תורה, בירורי הלכה ומנהג
הערות והארות בתורת המועדים

הוא בית ועד למבקשי תורה (רש"י שמו"ג ז)
ששם ניתנו פרטיה וביאוריה של תורה (רש"י שיר השירים ב כג)

הגאון רבי יעקב שור זצ"ל

אבד"ק קוטב

האם בא"י עושין ר"ה שני ימים

סי' א' נמצא בזה תשובת רבינו האי גאון [שרמז עליה גם בבעל המאור שם] שנשאל ע"ז מאת הרבינו נסים, וז"ל: ואמר אדוננו כי בני א"י תופסין ר"ה שני ימים ואנו רואין עד עתה אין תופשין אלא יום אחד, והשיב לו הרב האי בסופו וז"ל: ואשר אמרנו בעבור בני א"י ביו"ט של ר"ה כך אמרינן בדין היא שיעשו כראשונים ולא ישנו ממנהג אבותיהם נ"נ עכ"ל. ומ"ש הגאון שיעשו כראשונים לא אדע ראשונים מאן נינהו, אבל נמשך עמ"ש שם תחלה באותו תשובה וז"ל: ומקום הוועד אין עושין ר"ה אלא יום אחד אבל חוץ לתחום מקום הוועד נוהגין שני ימים קודש וכו', וכפל עוד וז"ל: כל מי שהוא בא"י במקום הוועד עושין ר"ה יום אחד ויבכל העולם כולו אפילו מקום שאינו רחוק מבית הוועד אלא תחום שבת עושין ר"ה שני ימים, ואחר שיוצא ר"ה ב"ד שולחין בכל א"י ומודיעין מתי קבעו ב"ד את החודש וכו' עכ"ל. וכוונתו דכיון שלא היה אפשר בר"ה לשלוח שלוחים שילכו חוץ לתחום מקום הוועד ממילא היו צריכין כל עיירות א"י לעשות שני

שיל"ת יום ה' ער"ה מתן תורה תרס"ז קוטב

יתברך לנצח מצורינו, כבוד ידידינו מאהבינו, הרב הח"ג המפורסם לגאון ולתפארת גפן אדרת מו"ה הנוך הכהן נ"י רב ומו"צ לעדתו בק' מינכען יע"א

אחד"ש באהבה, בשבוע זה שלחתי לכבודו מכתב גלוי ובו גם הערה שהצעתי אשר נתקשיתי מהעולה על רוחי בעת ההיא ולא נפניתי אז לחפש בספרים ואתמול כאשר החילותי לכתוב לעצמי בזה עיינתי בטורי אבן בחי' ר"ה (דף כ"א) ומצאתי שנתכוונתי אליו ותמה כתמיהתי ונהניתי, אשר לזאת הנני להעתיק לו עתה כאשר כתבתי.

א. **בענין** אם גם בא"י עושין יו"ט של ר"ה שני ימים, שנחלקו הקדמונים בזה הרי"ף עם הרז"ה ורבינו אפרים ברפ"ק דביצה, ועיין במלחמות וברא"ש שם, וכל המחלוקת שלהם היא עפ"י הנחה מוסכמת שבזמן שקדשו עפ"י הראיה היו עושין גם בכל א"י שני ימים ר"ה [חוץ ממקום הוועד] עייש"ב. והאמת כי עוד היא מחלוקת קדומה כאשר בשו"ת הגאונים

* ראה אודותיו 'נזר התורה', מנחם אב תשס"ה עמ' קפח. האגרות הרוואות אור לראשונה כאן (ולהלן בעניני יום הכיפורים) הם מתוך גזני המכון לכת"י שע"י בית הספרים הלאומי בירושלים (מספרו 1806 4). תשו"ח להם ולנכד הגר"ח ערענטרייא זצ"ל רבי חנוך כהן שי' אשר בטוב עינם אפשרו לנו את פרסום הדברים.

הנראה אמר זה עפ"י הסברא, כי בהיות לא בא אליהם השלוחים מבית הוועד א"כ היה קביעות ר"ה מסופק אצלם כמו כל החדשים לבני גולה ונתחייבו בהכרח לעשות שני ימים ר"ה ככל בני הגולה.

ג. **ואומר** אנכי אם לדין יש תשובה, דתנן במשנה בר"ה (יח.) על ששה חדשים השלוחים יוצאין על אלול מפני ר"ה, פרש"י מודיעים מתי התחיל אלול ועושין ר"ה ביום שלשים לאלול בגולה דרוב שנים אין אלול מעובר, ואע"פ שספק הוא בידם שמא עיברוהו ב"ד א"א להם לדעת וא"כ הולכין אחר רוב שנים, ואם לא ידעו מתי התחיל אלול לא ידעו יום שלשים שלו עכ"ל, ונתבאר מפרש"י הללו דבכל המקומות בא"י וסוריה וזולתן [חוץ מקום הוועד] שמכנה בשם גולה אשר היו השלוחים יוצאין לשם שהיו עושין כל המועדים רק יום אחד, הנה גם יו"ט של ר"ה אף שאין יודעין מתי קבעו ב"ד את החדש מ"מ היו סומכין על הרוב ולא היו עושין רק יום אחד, וזה גם דעת הרמב"ם בפה"מ ר"ה שם [ודלא כהתוס' שם ד"ה ועל שנמשכו לדעת רב האי וגם הרמב"ם חזר ע"ז בהלכות קה"ח הנ"ל וכן רש"י בעירובין לט. ע"ש], ומעתה עדות הגאון רבינו נסים ורב האי מחזק דעה זו כי באמת כמנהג אבותיהם עושין לאשר גם קודם קביעות הידוע מהלל האחרון לא נהגו לעשות בא"י גם בר"ה רק יום אחד ככל המועדים.

וכשיטה זו שפרש"י הנ"ל כן מוכחג"כ מפשטות הגמרא בר"ה (יט.) דפריך והא מקלקל ר"ה ע"ש, ובע"כ מוכרח שלא היו עושין בכל א"י רק יום אחד ר"ה דאל"ה מאי קלקולא, והתוס' שם נדחקו בזה, וכן מצאתי בשו"ת תשב"ץ (ח"ב סי' רז) ע"ש. ועוד מוכח כן מפשטות הגמרא בש"ס ביצה (ס.) דמשיב הא לן והא

ימים ר"ה כמו עיירות גולה שאין יודעין מתי נקבע החודש, ועל כן אמר הרב האי כי מהראוי שיהיו בני א"י תופסין גם עתה שני ימים טובים בר"ה כראשונים ולא ישנו ממנהג אבותיהם, כאשר כן נתחייבו עתה בני הגולה בכל החגים לעשות שני ימים מטעם הזה, ואחריו נמשך הרמב"ם בפ"ה מהל' קה"ח (ס"ז ט).

ב. **ואמנם** הלא רבינו נסים ורבינו האי שניהם עדים נאמנים שעד ימיהם אין עושין ר"ה בא"י אלא יום אחד לבד, ואם הרב האי שאל שאלה בד"ה היא שיעשו כראשונים וכו' אין זה אלא שאלה הצריכה תשובה והיא לא תכחיש ותסתור מעשה רב, אשר נהגו משנות דור דור. ומ"ש הרמב"ן במלחמות וז"ל: ואשר אמרו עבור בני א"י בדורות שלפנינו אינו טענה לפי שגלינו גלות שלמה ובעונותינו לא נשאר בא"י בימים ההם אלא מעט ואינן בני תורה והוחלף להם בשאר חגים ע"כ, ואני תמה הן לו יהא כדבריו הלא עכ"פ נשאר מעט ואי אפשר להיות נשכח מהם לפתע פתאום שבשנה של אשתקד עשו ר"ה שני ימים ותקעו והריעו בהם וכן בשנים הקדומים ואיך הוחלף להם. גם לא ניחא למרייה דנימא הכי לשויה לע"ה לכל אנשי א"י אשר היו בדורות הקדומים של רב האי ז"ל, ובנוסח יקום פרקן הבבלי נאמר למרנן ורבנן חבורתא קדישתא די בארעא דישראל וכו', ועיין בסוף סדר עולם זוטא דבימי רבנן סבוראי [סמוך לחתימות התלמוד] ברח ראש גולה מר זוטרא לא"י ונעשה שם ריש פראק, וכן רב אחא משבחה בזמן שאח"כ הלך לא"י וכן בדורות שאחריו. ואמנם כל מה שנדחקו בזה הוא בהיות עכ"פ הנחות הרב האי ז"ל הנחה פשוטה שבזמן קידוש עפ"י הראיה דחוץ לתחום מקום הוועד היו גם כל בני א"י עושין ר"ה שני ימים, אבל לא ידעתי אם אמרהו הגאון מפי הקבלה ברורה, וכפי

מועד אחר כש"כ שהיה להם לחוש ולתקן אטו טעות כל המועדים שזה טעות קרוב יותר, אבל לשיטות רש"י הנ"ל א"ש במרווח דבאמת במקומות דמטו שם שלוחי תשרי לא עשו גם ר"ה רק יום אחד, והיינו מה"ט גופא כי אכן לא רצו חז"ל לחלק במועדים במק"א לעשות קצתן יום אחד קצתן שני ימים וכל תקנות וגזירות חז"ל חתוכה ניתנו ולזה אדרבא כיון שכל המועדים אין לעשות בא"י רק יום אחד לא הצריכו גם יו"ט של ר"ה מלעשות רק יום אחד דאוקמהו אדינא דסומכין על הרוב היכא דאי אפשר לברר, והיינו שדקדק רש"י בלשונו "אי אפשר" להם לדעת, ונמצא שאין בודד במועדים דכמו כן במקומות שעושין כל המועדים שני ימים טובים עושין כן כולם ואפילו במקומות דמטו שלוחי ניסן, [וייה"כ שאני דמעצמן הקילו להם בחולשת הדורות משום סכנה, והרוצה להחמיר לעשות יוה"כ שני ימים ככל משפטו הרשות בידן ועולה הכל מתוקן ונכון.

ועוד נ"ל ראייה ברורה כשיטות רש"י ר"ה הנ"ל מהש"ס במגילה (ב). דמייאת ברייתא דתניא סדר קריאת כל המועדים ותניא בר"ה קורין בחודש השביעי וי"א וד' פקד, והאידינא דאיכא תרי יומי יומא קמא כי"א ולמחר ואלקים ניסה, וע"ש פרש"י ד"ה ה"ג שבעלי הגמרא הפסיקו לפרש בכל מועד מה תקנו האחרונים שנהגו לעשות שני ימים לקרות ביום שני לפי שהברייתא נשנה בא"י שאין עושין יו"ט אלא יום אחד ע"ש, והרי מוכרח להדיא דגם בר"ה לא היו עושין בכל א"י רק יום אחד.

ד. **לכו** נא ונוכחה שאם גם יהיה אפשר למצוא דחיות בכל ראייה שכתבנו למה נכניס עצמנו במשעול צר לבקש דחוקי דחיות ולשויה כל אנשי א"י וחכמיהם לעמי הארץ אשר נהגו

להו, והיינו בע"כ לבני א"י שאין עושין ר"ה רק יום אחד וכפרש"י שם ד"ה הא. וראיתי להבעל המאור שם בשם רבינו אפרים שנדחק לפרש דהא לן היינו לבני בבל והה"ד לבני א"י, והא להו היינו למקום הוועד, וכמה דוחק פי' זה, ולשיטת רש"י א"ש כפשטיה.

ועוד נ"ל ראייה מוכרחת מהא דמבואר בר"ה (כ). דכל היכא דמטו שלוחי ניסן ולא שלוחי תשרי ליעבדו כולהו נמי תרי יומי גזירה ניסן אטו תשרי, ואם איתא דחוץ מקום הוועד היו בני א"י וכל העולם עושין תמיד ר"ה שני ימים א"כ לעולם יהיו צריכין כל בני א"י וזולתן לעשות כל המועדים שני ימים טובים כמו שאר בני גולה גזירה אטו ר"ה, ואדרבא ר"ה שיש בו תק"ש חמור טפי מסוכות, עש"ס שבת דף קלא סוף ע"ב, ותיתי לי שמצאתי אח"כ בטורי אבן (פמי' ר"ס דף כא ע"ב) שנתקשה בזה, ואני מוסיף לתמוה יותר דאם היו עושין ר"ה שני ימים בכל א"י זולתי במקומות שהיו השלוחים באים, א"כ איך חששו במקום שבאו שלוחי ניסן ולא שלוחי תשרי דליעבדו גם פסח ועצרת תרי יומי גזירה אטו סוכות, והלא גם במקומות ששלוחי תשרי באים שעושין גם סוכות יום אחד אפ"ה עושין ר"ה שני ימים ואינם טועים אטו פסח וסוכות [יען דמידע ידיע דבשביל שלא באו השלוחים בר"ה ולזה צריכין לעשות שני ימים], כש"כ שלא יטעו בסוכות [במקומות שלא באו השלוחים] מלעשות שני ימים אטו פסח, אדרבה הלא כן עשו שני ימים גם בר"ה הסמוך, אם לא שנדחק שחששו היכא דלא מטו שלוחי תשרי שלא יהיו טועים גם על ר"ה וגם על סוכות ובזה עשו גזירה פסח ועצרת אטו ר"ה וסוכות דליעבדו ככולהו תרי יומי אבל לעשות גזירה על כל המועדות אטו ר"ה לבד כולי האי לא חשו, אבל זה דוחק דלא עשו חכמים גזירות לחצאין שאם חשו לתקן בשביל טעויות אטו

הסתר דבר [עש"ס סוף שבת], וכמ"ש הרב האי גאון בתשובה הנ"ל, אבל גבי בני א"י שאין להם ספק אלא בקביעות חודש תשרי לבד, א"כ כיון דמדינא סומכין על הרוב היכא דא"א לברר [ואף לענין התראה מיקרי התראות וודאי בכה"ג כמ"ש בחי" המאירי וכתבתי מזה במק"א] למה יגזרו עליהם לעשות ר"ה שני ימים, כנלפענ"ד נכון מה שראיתי להעיר בזה. ע"כ כתבתי.

אם יהיה לרו"מ מה להעיר בזה וגם על תשובתי הקודמת אשמח לראות דבריו ויקבל שמחת החג כנפשו הרמה והנשאה ונפש אוהבו נאמנה מוקירו ומכבדו

יעקב שור אבד"ק הנ"ל

בכל א"י לעשות גם ר"ה רק יום אחד עד זמן רב האי גאון וגם אחריו [עד ביאת חכמי פרוכנציא ששינו להם מנהגם והצריכם לעשות ר"ה שני ימים] במה שאין סיבה הכרחית לזה כי מעולם לא הצריכו לבני גולה הרחוקים לעשות שני ימים טובים רק ע"י שהיה להם חיוב מצד ספיקא דאורייתא שלא היו בקיאים בקביעה דירחא ואף ר"ה היה אצלם ספיקא דאורייתא כיון שלא היו בקיאים כלל בכל סוד העיבור וקביעות כל חודש, ושוב ממילא גם אחר שנתקן הקביעות ע"י הלל חובה להם שלא לשנות ממנהג אבותיהם מאז אשר בזולת הטעם דלמא גזרו שמדא היה להם מבלי ספק עוד טעמים עיקרים אשר ראו לכסותן כאשר כן בכמה גזירות חכמים ע"ד כבוד אלקים

בענין קידוש החודש

שבתא הוי ע"ש, ופרש"י ויעיין בריטב"א שם מ"ש ואפשר דהכי גזרו אוה"ע על הב"ד שלא לקדש החודש דאין כאן יוה"כ ודו"ק עכ"ל, דב"ז מרפס איגרא דהרי וודאי פשוט דאם לא קידשו הב"ד עפ"י הראיה ביום שלשים ממילא החודש מקודש מאליו ביום ל"א, עיין משנה ר"ה שלא בזמנו אין מקדשין אותו והכי קיי"ל, ואף להחולק עכ"פ אם לא קידשוהו ב"ד בוודאי היה"כ קובע לעצמו מיום ל"א שמונה עשרה ימים, דמה דאמרינן יוה"כ בי דינא קא קבעי ליה היינו אם מקדשין הב"ד החודש ביום שלשים אז מיום שלשים מונין עשרה ימים ואם מקדשין ביום ל"א מונין מיום ל"א, אבל אם לא קובעין כלל בוודאי ר"ח ביום ל"א, ועיין רמב"ם (רי"ט פ"א מה' קדוש החודש), והאיך הפה יכול לדבר דאם הב"ד לא קדשו החודש אין כאן יוה"כ. ואף שהריטב"א סיים ודו"ק מה אעשה כי דקדקתי ולא מצאתי להלום דבריו.

שיל"ת ערב יום הכפורים תרנ"ד קארלסראהע

בגמר התימה טובה יבורך גבר ירא ד' כבוד אהוב נפשי ומחמד לבי בר פהתי וברבי הרב הגדול מעוז ומגדול מו"ה חנוך הכהן שליט"א, מכונה בש"ט ד"ר עהרנטרייא

את ברכתי לקחתי ברכת השנה החדשה אשר ברכני אדוני כברכת כהנים וכהן המברך מתברך יצוה ד' הסדו להתברך בשנה טובה ומעוזת לזאון ולתפארת ומהרה יגיל וישמח לבו בשובע שמהות נעימות.

סיבות הכרחיות מנעוני עד היום להשיב לכבודו את ברכתו אליו. גם ראיתי אשר תמה רו"מ ע"ד התוס' חגיגה (כג רע"ט) אשר באמת דבריהם נפלאים ואי"ה אעיין בזה עם יתר ההערות אשר הציע לפני רו"מ במכתבו הקדום ואשיב לו בל"נ כאשר יחנני הש"י.

ימחול נא רו"מ לעיין בש"ס חולין (קא) שמדא הוי ושלחו מתם יוה"כ דההוא שתא

שני וכו' עיי"ש, סוף דבר שכל דברי הריטב"א בזה נפלאים אצלי מכל צד. כתבתי בקצרה ורו"מ יעיין במתינות במה שרמזתי ואם יהיה לו מה להשיב ימחול לכתוב לי.

עוד תמוה לי בהא דש"ס ביצה (1) דאמרי נהרדעא דביצה מותרת דלא מצינו אלול מעובר, וכן אמר זה רב אשי בש"ס ביצה (33) להתיר לכתול עינא מה"ט ע"ש, ואני תמה דרב אמר זה עד זמנו אבל נהרדעא ורב אשי שהיו בדורות האחרונים והלא מתחילת דור אמוראים עוד זמניהם מצינו כמה פעמים שהיה אלול מעובר. עיי"ן ש"ס ר"ה (כא). לוי איקלע לבבל וכו', וכן בר"ה שם רבא הוי רגיל וכו', וזה בע"כ היה בזמן אחר דמלוי עד רבא כמה דורות היו, וכן שם ר"נ הוי יתיב בתעניתא וכו' שלפי הענין נראה שאין זה אותו שנה שהיה בימי רבא, וכן שם (5). כי אתא עולא אמר עברוה לאלול, עכ"פ נזדמן שתיים ושלושה פעמים, וצ"ע.

ואסיים באמירת היים וברכה ומשמרת שלום ימלא ד' כל משאלותינו לטובה כנפשו ונפש אוה"ג הכותב בנחיצה והפץ בתשובה

יעקב שור

בשולי היריעה אעוררה בעניינא דיומי אילין, יעיין בב"י (או"ח סי' תקפ"ו) שהביא פי' המפרשים בהא דש"ס ר"ה (כז): בציפהו זהב במקום הנחת פסול משום דהזהב מפסיק בין הפה להשופר והוי חציצה דמין שלא במינו חוצץ ע"ש, ולדידי צ"ע דכיון דמבטל הציפוי לגבי שופר בכה"ג גם באינו מינו לא הוי חציצה דדווקא בדבר שלא הניחו לבטלו שם למיהוי אחד באחד בזה חוצץ שלא במינו אבל בדבר

גם מ"ש שם בשם התוספות לפרש שלא ידעו בני הגולה אימת הוקבע עש"ב תמה אני א"כ לא הוצרכו לומר שמדא הוי ומחלוקת זה יוכל להיות להרחוקים דלא מטו להם שליחי תשרי דביוה"כ לא התענו לעולם רק יום אחד, ועוד דמי יאמר שיתחייבו חטאת בכה"ג הלא בוודאי עושין בני הגולה יוה"כ כפי חשבון דאלול אינו מעובר דרוב שנים אין אלול מעובר דמימות עזרא לא מצינו אלול מעובר ואם נזדמן באותו שנה דבני א"י עברוהו לאלול למיעוט שאינו מצוי כזה לא היה להם לחוש ואנוסים גמורים הן הדולכין אחר הרוב ופטורים מחטאת, עיי"ן להדיא ש"ס שבועות (יח) שלא בשעת וסתה אנוס היא וכ"כ התוס' יבמות (לג): ד"ה ונמאלת משוכרת) ע"ש, ועיי"ן משנה פסחים (עא): שחטו ונמצאת טריפה ובפהמ"ש שם, וגדולה מזו מבואר בר"ה (כא). לוי איקלע לבבל וכו', וע"ש בתוס' מ"ש דאין בזה איסור דאשר תקראו אתם אפי' שלא בזמנם והיינו דבני בבל שכבר קראו מקרא קודש עפ"י הרוב יצאו בזה, הרי דאף שנודע להם עתה בטח דיוה"כ הוא לקביעות בני א"י אפ"ה מותר להיות נוהגין בו חול לכתחילה כש"כ בזה, אף שד' התוס' תמוהים בזה דאשר תקראו אתם קאי רק לב"ד של א"י על קביעותם לא על בני בבל ועיי"ן טורי אבן ר"ה שם, עכ"פ מה שעשו מלאכה ביוה"כ של א"י שעברוהו לאלול והמה לא ידעו בוודאי אנוסים גמורים הן דמה הו"ל למיעבד דאין לעשות שני יוה"כ מפני הסכנה וחזקה שאין ב"ד מתעצלין מלקדש החודש בזמנו ביום שלשים וסומכין על הרוב והחזקה כמפורש כן בירושלמי ר"ה ופ"א דמס' חלה, (ועיי"ן תוס' פסחים נד: ד"ה לקביעא לדיחא ובעיובין לט ריש ע"ב ע"כ לדיחא ותי' שלא הביאו מסיוסאמי), גם לא יתכן כלל שהיה אז אלול מעובר דבימי התנאים לא היה אלול מעובר בשום פעם כדמוכרח להדי' בש"ס ר"ה (33). מאי שני אילימא יו"ט

עירובין (קג.) לענין בוזקין מלח ע"ג כבש [וזה הטעם אצלי קרוב שאינו מקפיד דלא הוי חציצה דהוי כביטלון] וכן קיי"ל לגבי חציצה בטבילת כלי דהציפוי בטל לגבי גוף הדבר ועש"ס סוף חגיגה, וגם צ"ע דהלא קיי"ל בש"ס סוכה (ב). דכל לנאותן אינו חוצץ.

שבכוונה הניחו שם לבטלו להיות חיבור אחד בזה בטל לגבי אותו דבר ולא הוי חציצה, וראיה מש"ס חולין (פג:) לענין כיסוי בעפר שהניחו ע"ג מזבח אי דביטלו שם הוי מוסיף על הבנין אי דלא ביטלן הוי חציצה הרי דבביטלו לא הוי חציצה, וכן אמרינן בש"ס

עוד בהנ"ל

שהיה מאוחר הרבה לאביי ורבא היו מקדשין עפ"י הראיה ואכ"מ להאריך בזה עכ"ל, יעשה לי רו"מ אות לטובה ויעקור סיכיה ומישכיה ויקבע לו פה מקום להאריך בזה ויתהלך ברחבה כי אנכי יש לי בזה קושיות גדולות ונצורות. ואפרש שיחתי. הנה מ"ש רו"מ שלדעתו עד ימי הלל האחרון שהיה מאוחר הרבה לאביי ורבא היו מקדשין עפ"י הראיה לא ידעתי מנ"ל שהלל זה היה מאוחר הרבה לאביי ורבא, כי גם לקבלות הראשונים שחשבון שלנו נסדר מהלל הנשיא האחרון היה הלל זה בנו של רבי יהודא נשיאה בן בנו דרבי, עיין להרמב"ן בס' המצוות מצוה קכג ולהרד"ה בבעה"מ פ"א דר"ה ובאריכות בשו"ת תשב"ץ ח"א סי' קלו, ומבואר בש"ס מו"ק דף טז: דר' יהודא נשיאה היה נשיא בזמן פטירת רב יהודא [סתם], ויום שמת רב יהודא נולד רבא עש"ס קידושין עב, וא"כ הלל בנו היה נשיא בזמן אביי ורבא, וכן מצינו בש"ס ביצה כג בעי מיניה הלל מרבא והוא הלל זה ומכוון כדברי הרמב"ם דעד אביי ורבא היו מקדשין עפ"י הראיה.

ב. ולפ"ן הא דאמרינן בש"ס פסחים (נא סט"ב) א"ל רב ספרא לר' אבא [ווי"ג לרבא]

כגון אנן דידיעין בקביעא דירחא ביישוב לא עבידנא וכו' והרי רב ספרא נפטר עוד קודם אביי ורבא כמבואר בש"ס מו"ק (סג.) צ"ל דהכוונה שהוא היה דר במקום שקידשו הב"ד

שיל"ת יום א' נח ובשם ד' אקרא לפ"ק קארלסרהאע

אהוב נפשי כהן הגדול מאהיו הרב הגדול שיחיה נצח

מכתבו הגיעני. והנה ראשית דברי רו"מ נכונים אולם מ"ש ליישב קושייתי ע"ד התוס' שהביא הריטב"א וע"ז כתב רו"מ וז"ל: "וי"ל דחדא מתורצת בחברתה דבאמת בשעת שלום שהשנים כתיקונן בוודאי הב"ד היו עושין כל טזדקי שלא לעבר את אלול וכו' ורק בשעת השמד שלא יכלו ב"ד לקדש החודש בזמנו וממילא היה אלול מעובר כמ"ש רו"מ בעצמו, ומש"ה קאמר שמדא הוי ובע"כ של ב"ד נתעבר אלול, והא דקאמר רב מימות עזרא וכו' היינו בשעת שלום וברצון ב"ד, עכ"ל, יסלח לי מעלתו שאגב ריהטא כתב כן, הלא התוס' לא כתבו לפרש שמדא הוי שלא יכלו ב"ד של א"י לקדש החודש [שזה הוא פי' הריטב"א], אלא שלא יכלו לשלוח שליחים להודיע לבני הגולה שקידשו החודש ע"ש בריטב"א לפי שהיה שעת חירום בין א"י לבבל, וא"כ אין התחלה לתירוץ רו"מ, [מלבד כי עצם הפי' לא מצינו אלול מעובר היינו ברצון ב"ד הוא פי' דוחק למאוד דא"כ היה לו לומר לא עיברוהו לאלול].

א. עוד ראיתי לרו"מ הביא שגם להרמב"ם שמקדים התחלת הזמן החשבון כתב שעד אביי ורבא היו מקדשין עפ"י הראיה, וכשאני לעצמי אומר שעד ימי הלל האחרון

העתיק גירסא שלא נאמרה כן בש"ס, דבש"ס איתא על שני ימים טובים וזה מוכרח דרב ושמואל א"א להם לומר על יו"ט שני דווקא כמ"ש, ומרן בעצמו העתיק כגירסא שלנו בב"י (או"ח סי' תלו) אלא שגם שם כתב דברים נפלאים יותר, שכתב וז"ל: ונ"ל דהא דאמרי רב ושמואל מנדין על שני יו"ט של גלויות אע"ג דבחד כללא כ"ל להו הא כדאיתא והא כדאיתא דעל יו"ט ר אין מנדין וכו' וביו"ט שני ליכא לאיפלוגי בהכי וכו' עיין בדבריו, ותמהתי דרב ושמואל בוודאי בחד כללא כ"ל כייליניהו שלא היה בימיהם הבדל בין ראשון לשני וכמ"ש.

ד. **ובש"ס** ביצה (יז). אמר רבא מניח אדם ע"ת מיו"ט לחבירו ומתנה, וכתב

הרמב"ם (פ"ו מה"י"ט) שזה דווקא בזמן שקידשו עפ"י הראיה, והר"ן בפי' הלכות פ"ב שם השיג עליו דרבא דאמר דב"ז לפי זמנו דיבר והרי בזמנו כבר היו בקיאיין בקבוע דירחא ע"ש, ותמהתי עליו האיך לא ידע שהרמב"ם כתב בה' קה"ח שעד אביי ורבא קידשו עפ"י הראיה ואהני ליה שיטתיה לסבא.

ה. **ובאמת** כן מפורש בש"ס ר"ה (כ"א) רבא הוי רגיל וכו' וכן איתא שם בר"נ,

ומבואר דבזמנם קידשו עדיין עפ"י הראיה. וראיתי למהרש"ל פ"ק דביצה (כ"ג) על שלמה סי' טז) שכתב על הרמב"ם הנ"ל דדבריו תמוהים דהא רבא גופא הוא דקאמר בסוגיין דאע"ג דבקיאיין אנן בקביעא דירחא אפ"ה עבדינן תרי יומא משום דשלחו מתם הזהירו במנהג אבותיכם עכ"ל, יסלח לי האדון דמעולם לא נמצא מאמר זה לרבא כלל, ובש"ס פ"ק דביצה (כ"ג) דאיתא לשון זה והאינדא דבקיאיין וכו' היא מאמר סתם הגמרא ולא מוזכר כלל רבא בשם עי"ש.

ו. **אבל** מה דקשה על הרמב"ם דהא בש"ס ביצה (יז) ברבינא דהוי יתיב קמיה דרב

החודש או שהשלושים מגיעים לשם והא דשאל במדבר מאי היינו כשיבוא בפסח למקום שרק שליחי ניסן מגיעין ולא שליחי תשרי כמו שפירשו להדיא התוס' בסוכה (מג.), וזה ג"כ כוונת התוס' בפסחים שם בקיצור דבריהם, ולחינם נתקשה המהרש"א שם. ועיין בפ"מ שם שכתב שם ב' פירושים דלפי' הראשון היה ר"ס בזמן שנהגו בחשבון שלנו ולפי' השני הכוונה כמ"ש בשם התוס' סוכה, והוא כתב דהפי' הראשון נראה יותר ואישתמט מיניה דאדרבא האמת כפי' השני כמבואר בתוס' סוכה הנ"ל. וגם דהפי' הראשון א"א כלל דהא בימי רב ספרא בוודאי היו מקדשין עדיין עפ"י הראיה כמ"ש.

ג. **וכמו** כן הא דפסחים (נ"ב ע"ה) ברב נתן בר אסי' דאזיל ביו"ט שני לפומבדיתא ונגדיה רב יוסף והקשה לו אביי שלא נדהו דשמתא חמור ממכות דרב ושמואל דאמרי תרוייהו מנדין על שני ימים טובים של גלויות, בע"כ היה זה ג"כ בעת שקידשו עפ"י הראיה [דהרי היה זה בימי רב יוסף] ולא היה הבדל בין יו"ט שני ליו"ט ראשון דשניהם היו מספיקא דאורייתא, וכן מוכרח מדקשה לו אביי מהא דרב ושמואל והרי רב ושמואל בוודאי היו בזמן שקדשו בא"י עפ"י הראיה וכן נקטו בלשונם על שני ימים טובים דבזמנם היו שניהם שוה. ולפי"ז יפלא אצלי מ"ש הרמב"ם (פ"ו מה"י"ט סי' טז) בכלל דברים שהב"ד מנדין עליהן העושה מלאכה ביו"ט שני של גלויות אעפ"י שהוא מנהג עכ"ל, ומנ"ל לרבינו זה דגם בזה"ז שהוא רק ממנהג יתחייב נידוי ולא מוזכר מזה בש"ס רק על זמן שלא היו בקיאיין בקבוע דירחא והיה לבני גולה שני כראשון שניהם מספיקא דאורייתא וכמ"ש. ומרן בכ"מ כתב המקור מש"ס פסחים הנ"ל דרב ושמואל דאמרי תרוייהו מנדין על יו"ט שני של גלויות, ובמח"כ

נכרים ביו"ט שני יתעסקו בו ישראל וזה בע"כ בזה"ז דאי בזמן שקידשו עפ"י הראיה אין הבדל ביניהם ואסור ביו"ט שני כמו בראשון דספק דאורייתא היא.

ט. וגם בש"ס ביצה (ס:) דא"ר זירא דהאידינא ידעינן בקבוע דירחא ועבדינן תרי יומי, והרי רבי זירא האחרון ג"כ בזמן אביי ורבא היה.

י. ויפלא יותר כי לפי הלשון דשם דשלחו מתם הזהירו וכו', והרי שלחו מתם הוא ר"א בן פדת עש"ס סנהדרין (יז:), והוא היה בדור קדום הרבה לאביי ורבא [וכבר העיר בזה גם רי"מ במכתבון], אלא דזה באמת אין קושיא דהרבה מציינו בסתימות הגמרא שלחו מתם והיא בדור מאוחר ביותר בסוף חכמי הגמרא [וציינתי זה במק"א], אבל ממקומות הנ"ל קשה טובא.

יא. ולפ"ז גם לשון רב ספרא לרבא בש"ס (פסחים נא) הנ"ל כגון אנן דבקיאי בקביעא דירחא הוא כפשטיה שהוא היה דר בא"י ואינו מחוייב גם בזה"ז לעשות רק יו"ט אחד, ובני גולה עושין שני ימים יו"ט שני ממנהגא, ואם יבוא לבבל שואל אם במדבר מותר לו לנהוג כמנהג א"י, וא"צ לדחיקות הר"ת.

אבל מי יתרץ לי בדרך מרווח כל הסתירות הללו, אם לא שנאמר דבתחילת ימי אביי ורבא היו עדיין מקדשין עפ"י הראיה ובסוף שנותיהם התחילו לנהוג בקביעות חשבון שלנו ובוה יתיישב הכל בדמקומות שנראה דהיו מקדשין עדיין עפ"י הראיה בימי אביי ורבא היה זה בתחלת זמנם ובמקומות שנראה שבימיהם היו בקיאי בקביעות עפ"י חשבון שלנו זה היה בסוף שנותיהם, והא דרבינא היו

אשי עיי"ש דהקשא לו מהא דאמר רבא מניח אדם ע"ת ומתנה, ומה קושיא, הא רבא קאמר זה רק בזמנו שלא היו בקיאי בקביעא דירחא אבל בזמן רבינא ורבא אשי שנולדו ביום שמת רבא ובזמניהם מסתמא כבר היו בקיאי א"כ לא מהני תנאי, ותמהתי על הר"ן והים ש"ש שלא הקשו עליו יותר קושיא זו. ואפשר לדעתי לומר דגם אחר אביי ורבא גם בזמן רבינא ורבא אשי היו מקדשין עדיין עפ"י הראיה, וידוקדק בזה לשון הרמב"ם בה' קה"ח שכתב מתחלה שבחשבון שלו התחילו לנהוג בסוף ימי חכמי הגמרא, אבל לא מטעמיה דמעלתו [שכתב דהלל האחרון היה הרבה אחר אביי ורבא והא ליתא ואף כי מתחכמי הזמן כותבים כן בספרי יחס שלהם שקר בימינם], אבל הטעם לפמ"ש הרמב"ן בס' המצוות הנ"ל דתקנת הלל היה לפי שראה שיתבטלו המועדות מפני הפסד הסמיכה, וא"כ לפ"ז גם אחר שיסד החשבון מ"מ כל עוד שהוא היה עדיין בחיים והיו גם שאר חכמים שנשמכו על ידו בא"י שם היו מחוייבין לקדש עדיין עפ"י הראיה, ולא נתבטל הקידוש עפ"י ראיה אלא בזמן הרבה אח"כ כשיצאו מא"י כל חכמיה הסמוכים וזה היה בימי בניו של רבינא ורבא אשי חותמי התלמוד, ולזה המאמר האידינא דידיעין בקבוע דירחא הוא מסתם הגמרא שהם מסדרים האחרונים וא"ש. כל זה מערכה אחת ההולכת עפ"י הרמב"ם דס"ל דעד סוף חכמי הגמרא קידשו עפ"י הראיה.

ז. ולנגד זה מערכה שניה הסותרת כל הנ"ל. עיין רש"י עירובין לט סע"ב שכתב להדיא דבימי רבא כבר היה קים לן בקבוע דירחא דראשון עיקר ולא עבדינן תרי יומי רק ממנהגא.

ה. ובאמת הכי אשכחן בש"ס ביצה (י.) דאמר רבא מת ביו"ט ראשון יתעסקו בו

מה שלא הקילו בשום דין היותר קל, והקולא היותר גדולה שאפי' אם רוצין ב"ד לקדש שלא בעדים כלל מקדשין אותו, והקידוש עפ"י ראיית העדים רק למצוה ואינו מעכב. [עיין לקח טוב פ' לך ובספרא פ' אמור ורמב"ן בס' המצוות סוף מצוה קנג ובפרט בפנ"י לר"ה כא:].

ועוד אמרו אתם אפי' שוגגין אפי' מוטעים עפ"י העדים, ועוד אמרו דאפי' אם נתברר אח"כ שהוזמו העדים ג"כ קדוש, ובדרך כלל שאין מדקדקין בעדות החודש. [ע"י רמב"ם רפ"ב מקה"ח ובלחם משנה חקר לדעת מקורו נעלם ממנו והוא לא ידע שזה תוספתא רפ"ב דר"ה וספרא פ' אמור וירושלמי פ"ב דר"ה ה"ז ופלא בירושלמי פ"י דמס' שביעית ה"א דר"י ור"י בן פזי גם שניהם לא ידעו מברייתא זו דתנ"י בשני מקומות הנ"ל בתוספתא וספרא]. ועוד אמרו דאפי' קודם שנתקדש מאיימין על המזימין שלא יזימו כדי שתתקדש בזמנה, ויתרה מזאת אמרו דמאיימין על העדים על החודש שלא נראה בזמנו שיאמרו ראינוהו כדי לקדשו, שכל זה מוכיח שענין העדות הוא רק תוספת בעלמא. [כמעט קרוב לדעת הרב סעדיה והרבינו חננאל הובא ברבינו בחיי פ' בא].

ולנגד זה מערכה שניה הסותרת הכל שיש בו חומר מבשאר דיני התורה דצריכין בו עדות, והחומר היותר גדול שהתירו לעדי החודש שיחללו את השבת כדי להעיד שראו בזמנה, והחמירו להצריך שני עדים דווקא, ושיהיה נתקבל בדרישה וחקירה. ופע"א שבקשו הבייתוסין להטעות לב"ד בעדי שקר שראו ביום שלשים והם לא ראו אף שלא היה רק פע"א וגם זה נודע מיד מ"מ התקינו שוב שלא יהיו מקבלין רק ממכירין, ואם אין אלו מכירין צריכין שניים להעיד עליהם וגם לאלו התירו לחלל השבת. ראה כמה הקילו חילול שבת בעדי החודש דאפי' על הספק ועל מכשירי

יתב קמיה דרב אשי זה היה רבינא ורב אשי הקדמונים שהיו גדולים בימי אב"י ורבא וא"ש הכל [ורק קושיותי על הרמב"ם באות ג צע"ג]. ויעיין ר"מ בזה ויכתוב לי אשר יהיה לו חדשות.

אבל מ"ש ר"מ במכתבו לחדש פי' זר בהא דאמרינן האידנא דידיעין וכו' הזהירו וכו' שזה היה גם בעת שעדיין קידשו עפ"י הראיה, הס מלהזכיר, ואל יתן מקום לפושעי הזמן מהרה יאבדו אשר עוקרים יו"ט שני של גלויות, כי לדברי מעלתו השתא דידיעין כל ישראל בקביעא דירחא מנין לנו שיהיו צריכין לנהוג ביו"ט שני של גלויות משום מנהג אבותינו, דהא דגזרו שמדא לא שייך בזה"ז לדברי מעלתו, וגם טעה ר"מ בעיקר דבריו כי בזמן שקידשו עפ"י הראיה למה הוצרכו לשלוח שיזהרו במנהג אבותיהם דלמה לא יזהרו לעשות שני ימים טובים דמה בכך דיודעין בקביעות החשבון כיון שמ"מ מקדשין עפ"י הראיה נקל שיתהווה סיבות שלא יקדשו כפי החשבון, אם ע"י שגגה או ע"י טעות עפ"י העדים או בהזדה לאיזה טעם כמוס שיהיה להם, וגם מה זה הלשון האידנא דידיעין וכי יעלה ע"ד מעלתו שבדורות הראשונים לא ידעו החשבון שלנו אשר לא נעלם מכל תלמיד קטן, וכבר מבואר ברמב"ם שלעולם אף שקידשו עפ"י הראיה היו מחשבין החשבון והיו משתדלין להסכים עם החשבון ע"י פ"א מה' קה"ח. והמקום יכפר בעד ר"מ על פי' זר כזה.

והנה אשאל עוד מר"מ אשר יעיין בזה אולי יעלה בידו למצוא פשר דבר אשר אני רואה תמהון גדול בענין עדי החודש לא ידעתי אחשבהו להעמידו בקרן אורה, כי מאיזו ענינים נראה שהשקיפו בקה"ח עפ"י הראיה העיקר רק על החשבון שאם עפ"י החשבון היה ראוי שיתקדש ביום שלשים שוב הקילו בענין הקידוש

בעלמא דקרא דד"ק [=דדברי קבלה] היא, וגם פשטיה דקרא על תקיעות של ר"ה קאי כדכתיב תקעו וכו' כי חק וכו', ואם יהיה דינו כמשפט ממש מדוע סובר ר"ש להכשיר גם קרובים בעה"ח, וגם מדוע אתם אפי' מוטעים ובכל משפט אם נודע שטעו ב"ד אפי' בשיקול הדעת חוזרו וכש"כ בטעה בדבר משנה, א"ו דאסמכתא בעלמא היא, וא"כ מה ראו באמת להצריך בו שנים דווקא. וביותר מה ראו להתיר חילול שבת החמורה אפי' על הספק ואפי' על מכשירין כגון להעיד על העדים וכיוצא כיון שיכולין לקדש גם שלא על פיהם. וגדולה מזה אמרו בש"ס מנחות פרק ר' ישמעאל דאי נקצר שלא כמצותו כשר לא היה קצירת העומר דוחה שבת ע"ש וכש"כ בזה. סוף דבר שתי מערכות אלו עומדין צפופים זה כנגד זה סותר אחת לחברתה מן הקצה אל הקצה וצריכין נפש רחבה להולמה, ואנכי לא ידעתי, ועיין ר"מ בזה ויכתוב לי דברים לאשורן אם יאיר ד' עינו.

והנני כותב בהפזי ומצפה לתשובתו אוהבו נצח דו"ש כה"י ומצפה להרמת קרנו בקרן התורה

יעקב שור

מכשירין מחללין השבת, שכל זה מוכיח שאין קה"ח בזמנה יוכל להיות רק עפ"י עדים דווקא. ויפלא מאד דמה יזיק להו לחכמים מה שפע"א נשכרו עדי שקר שיעידו שראו, והלא הם עצמן היו מאיימין על העדים על החודש שלא נראה בזמנה שיאמרו שראינהו אף שלא ראו, וכי לא כך נאה לפנייהם יותר שלא יצטרכו המה לבוא עמהם בעקמימות וישמעו עפ"י עדים שיאמרו שראו ומה להם לחקור אחריהם אם שכורים המה או לא או אם מעצמן מעידין בשקר, ומה טעות חשבו זה שאמרו שביקשו להטעות את חכמים, ממ"נ אם עפ"י חשבון לא היה ראוי להתקדש הלא א"א שיבוא לידי טעות כלל דהא בכה"ג אין מקבלין אותן כמ"ש הרמב"ם, ואם באמת היה אז אפשר בזמן להתקדש א"כ אין בזה הטעיה, וגם אם יהיו מיקרי הטעיה הלא בכה"ג אמרו אתם אפי' מוטעים. וגם מה חפץ לדרישה וחקירה כיון שאמרו שאין מדרקדין בעדות החודש. וגם למה שני עדים דווקא ובכל איסורי תורה ובפרט בגילוי מילתא בעלמא מספיק רק בעד אחד, ומה שאמרו במשפט כתיב ביה הלא זה רק בוודאי אסמכתא

בענין הילפותא לאיסור תקיעת שופר בשבת

כאן ביו"ט שחל להיות בשבת וכו', כבר תמה בטורי אבן מאי רומיא דקרא דלמא תרתי קאמר קרא לתקוע ולעשות זכרון בפסוקי תרועה נמי, ותירץ דא"כ ליכתב רחמנא זכרון תרועה ויום תרועה בחד דוכתא ומדוע כתב זכרון תרועה בפ' אמור ויום תרועה בפ' פנחס ש"מ דזמנו של זה לא כזמנו של זה ע"ש, ואני אומר שלא הועיל בתירוצו כלום ואישתמיטתיה במחכ"ה ברייתא מפורשת בפסחים סח וביצה טז דרמינן קראי כתוב א' אומר עצרת לד' וכתוב אחד אומר עצרת יהיה לכם חלקהו חציו לד' וחציו

שיל"ת יום ה' ימי הרחמים והסליחות תרס"ה קוטב שוכן רומה, ייטיב לו הכתיבה וההתימה. כבוד אהוב נפשי ומחמד לבי, בר פחתי וברבי, הרב הגדול בתורה ובמעשים כהן שדעתי יפה, מו"ה הנוך הכהן נ"ר רב לע"י בעיר מינכען.

הגיעני מכתבו עם ברכת כהן וכהן המכרך מתברך, ותוכו רצוף אהבה ח"ת בפיו דברי התוס' ר"ה כמ"ג, והנני מעתיק לו אשר אמרתי בכיאר דהש"ס ותוס' אגב גירסא בימים אלו:

מה"מ אר"ל וכו' כתוב אחד אומר שבתון זכרון תרועה וכתוב אחד אומר יום תרועה

תעשה מלאכה אלא לאו לקניבת ירק, ועפרש"י שם קניבת ירק של תלוש דלאו מלאכה היא וביוה"כ מותר משום עגמות נפש אבל בחל בשבת קאי עליה מה"ת בעשה דשבתון כמו בשאר שבת ע"ש, ומעתה לר' לוי דזכרון תרועה היינו בחל בשבת ולזה שפיר כתבה תורה "שבתון" זכרון תרועה לאשמועין טעמא דנהי דלאו מלאכה היא מ"מ בחל בשבת אסור כיון דקאי עליה בעשה דשבתון [ולא אתי עשה ודחי עשה], וממילא לא קשה ג"כ תמיהת רבא כיון דמדאורייתא היא במקדש האיך תוקעין דכיון דקיי"ל דאין שבות במקדש א"כ ממילא דבר שאין בו רק איסור עשה דשבתון נדחה במקדש ובפרט במקום קיום מ"ע דשופר משא"כ במדינה, ושקטו התמיהות על ר' לוי, אמנם רבא עצמו שפיר דחה דברי רבי לוי דלדידן באמת דחינן בשבת שם להאי ברייתא דשבתון לאו לקניבת ירק אתי אלא למלאכה גמורה ולעבור בלאו ועשה ומידי דלאו מלאכה לא קאי עליה בעשה דאורייתא דשבתון, ותק"ש בשבת אינה אלא שבות דרבנן גרידא, וממילא לא חש לתרץ רומיי דקראי דרמי ר' לוי דקראי באמת אתו לומר דתרויהו בעינן ושבתון על איסור מלאכה אתי כדר"ע בר"ה (ב.נ.), וא"ש הכל קרוב לאמת לדעתו בס"ד. הפוך בה אקוה כי ימתק בפיו כמו מן, ואם גם יחם שמשו לא ימס.

והנני ידיו ואוהבו נצח החפץ להשתעשע עמו בד"ת בכל פעם ופעם ומברכו בברכת כוח"ט וברכת השנה ככל חפץ לבבו ולבב אוהבו נאמנה הדו"ש כל הימים

יעקב שור אבדק"ק דפה

לכם, הרי דאע"ג דחד קרא כתוב בפ' פנחס וחד קרא בפ' ראה אפ"ה אמרינן דתרתיה קאמר קרא דבעינן לד' ובעינן נמי לכם וא"כ ה"נ כאן.

ואמנם לדעתי נראה [ואח"כ ראיתי גם בבניה לעתים דרוש ד' ולהרמב"ח ביום תרועה שם] דדרשות ר' לוי מדשינה קרא בפ' אמור וכתבה "שבתון" זכרון תרועה ובפ' פנחס כתוב יום תרועה ולא כתוב שבתון משמע דבחל בשבת זכרון תרועה. ויש להמתיק דמ"ה הקדים קרא בפ' אמור זכרון תרועה עפ"י המבואר בברייתא ובש"ס שבת דף פז לר' יוסי חודש סיון של מתן תורה חל בחד בשבא - וממילא עפ"י קביעת החדשים כסדרן חל ר"ה הראשון "אחר מתן תורה" בשבת, ולזה הקדימה תורה בפ' אמור שבתון זכרון תרועה כזמנו אז שחל בשבת שאינו אלא זכרון תרועה וא"ש לנכון.

ומעתה אני אומר ליישב כמין חומר הא דתמה עליו רבא הא לאו מלאכה היא דאיצטריך קרא למעוטי, וכוונת רבא דבשלמא אם יהיה מלאכה י"ל דהוי ס"ד דדוחה גם שבת כמו דדוחה יו"ט ולזה איצטריך קרא למעוטי דאינו דוחה שבת וכהסברא אמיתית שהסברתי בספרי עתים לבינה צד קסו, אבל כיון דלאו מלאכה היא אין שום סברא שיאסר קרא לתק"ש כשחל בשבת וזה ג"כ כוונת התוס' שם. ואמנם באמת א"ש עפ"י ברייתא המובא בש"ס שבת (קיל:) מנין ליוה"כ שחל בשבת שאסור בקניבת ירק ת"ל "שבתון" שבות ולמאי אילימא למלאכה [פי' קניבה של מלאכה] הא כתוב לא

עוד בהנ"ל

שיל"ת יום ד' בראשית תרס"ז קוטב

יתברך לנצח מצורינו כבוד ידידי מאהבינו, הרב הגדול ירא
ושלם הריף ושנון מו"ה חנוך הכהן ד"ר עהרנטרייא נ"י
מורה צדק לעדתו, על ישראל הדרתו בק' מינבען יע"א

דשבתון, והדברים נראים למעיין אין בהם שום
נפתול, אלא דרבא דחי ליה כפי האמת דאסיק
הש"ס בשבת שם דשבתון היא לעבור בלאו
ועשה על דבר שהוא מלאכה גמורה, ומש"ס
שבת הללו מוכח דלא כמו שנראה מהרב המגיד
(רפכ"א מהל' ענת) בפ"י הראשון שכתב בכוננת
הרמב"ם ועיין בלחם משנה שם והבין.

מכתבו היקר הגיעני בהלין יומי וראיתי דבריו
ודין הניין לי, אבל לא ידעתי למה
נתקשה ר"מ במ"ש ליישב כוונת ר' לוי מקושיות
רבא עפ"י הברייתא דשבת (קיל): וע"ז כתב ר"מ
דאיך נאמר דשבתון דכתיב גבי יו"ט אתי למוסר
תק"ש בשבת, ודברים אלו במחכ"ת אגב ריהטא
כ"כ, הלא לר' לוי זכרון תרועה קאי בר"ה שחל
בשבת וע"ז כתבתי דעיקר הוכחת ר' לוי מדכתיב
שבתון לגבי "זכרון" תרועה ולא גבי "יום"
תרועה ש"מ דה"ק קרא דכשחל בשבת יהיה
נשבת מתרועה ורק זכרון תרועה וכמ"ש ג"כ
בבינה לעתים דרוש ד', ועל זה הוספתי דמתורץ
מעתה קושיות רבא דמה סברא לאסור קרא
תק"ש בשבת כיון דאינו מלאכה, ואמרת
דבאמת לא נאסור רק מטעם איסור עשה דשבתון
כדאשכחן כה"ג בשבת (קיל) דיש דברים שאין
בהם איסור מלאכה ואפ"ה נאסרו בשבת משום
איסור עשה דשבתון וה"נ אשמעינן קרא דתק"ש
היא מכלל הדברים שיש בהם איסור עשה

אפריון נמטיה לרו"מ שכתב לי במ"ש להוסיף
נופך שלכך הקדימה תורה לר' לוי
זכרון תרועה לפי שר"ה הראשונה למ"ת חל
בשבת, שכן מצא בספר תורה תמימה עה"ת,
הגם כי אנכי לא ידעתי ממנו. ומ"ש ר"מ
לדחות דהרי משה לא ירד בהלוחות עד יוה"כ
אין זה דחיה שזה היה הלוחות שניות אבל
הלוחות ראשונות הביא בידו ב"ז בתמוז
ובלוחות שניות נאמר וכתבתי את הדברים אשר
היו על הלוחות הראשונים אשר שברת וא"כ
נכתב כן בלוחות ראשונות שנכתבו להנתן קודם
ר"ה דהאי שתא. ומ"ש לבסוף ר"מ בעצמו
ליישוב הקדימה תמהתי שכל דבריו הלא הם
דברי הפ"י שם.

והנני אוהבו וידידו נצח החפין להתעלם אתו באהבים

יעקב שור

